

Heerlen

Raadsinformatiebrief

Heerlen,
25 maart 2025

Documentnummer
301188

Onderwerp
Verbeterplan Opvang

Inleiding/aanleiding

Heerlen is als centrumgemeente verantwoordelijk voor het bieden van maatschappelijke opvang in Parkstad. We subsidiëren daarvoor Levanto, Leger des Heils en Credohuis Parkstad. Zij bieden een breed pallet aan opvangmogelijkheden aan in Parkstad, zoals algemene opvang, opvang voor zorgmijders, jongerenopvang, kleinschalige jongerenopvang, een moeder-kindopvang en vrouwenopvang.

Maatwerk versus algemene voorziening

De Wmo kent twee soorten voorzieningen: algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen. Voor algemene voorzieningen is geen indicatie nodig, bij maatwerkvoorzieningen wel. De opvang is momenteel een algemene voorziening. De organisaties die de opvang bieden toetsen, aan de hand van criteria, of iemand in aanmerking komt voor opvang en welke begeleiding daarbij nodig is. Er is geen indicatie van de gemeentelijke toegang nodig. Doordat elke organisatie zijn eigen losstaande registratiesysteem heeft, hebben wij als gemeente maar beperkt inzicht in de bestaande populatie van de opvang en de kenmerken daarvan.

Kwaliteitsverbetering

In 2020 zijn we gestart met het verbeteren van de kwaliteit van de opvang. Een kwalitatief betere huisvesting (geen slaapzalen, maar eigen kamers) voor onze opvangcliënten met als doel minder overlast, een sneller herstel en sneller weer zelfstandig deelnemen aan de maatschappij. Dit heeft geresulteerd in het Gasthuis en de Jongerenopvang Putgraaf met het concept 'wonen met begeleiding'. Daarnaast is Heugderlicht verbouwd en hebben we ongeveer 20 plekken kleinschalige opvang in de wijk, verspreid over Parkstad, gerealiseerd.

Knelpunten opvang

De afgelopen 2 jaar kwamen er regelmatig knelpunten voor bij de opvang. Er waren momenten dat we tegen de grenzen van onze opvangcapaciteit aanliepen. In gesprek met de aanbieders hebben we deze knelpunten geconcretiseerd:

- Flexibele schil van opvangplekken ontbreekt waardoor piekmomenten moeilijk opgevangen kunnen worden. Door de kwaliteitsverbetering (eenpersoonkamers met eigen sanitair) is het moeilijker om een bed bij te plaatsen;
- Toename van vraag naar maatschappelijke opvang. Dit is een landelijke trend;
- De uitstroom stagneert vanwege een schaarste aan zelfstandige woningen en Beschermd Wonen plekken;

- Bepaalde doelgroepen kunnen we niet optimaal ondersteunen vanwege het ontbreken van de benodigde specialistische deskundigheid en omgevingsfactoren;
- Bepalen van het recht op opvang soms ingewikkeld (bv bij arbeidsmigranten);
- Sommige cliënten zijn moeilijk begeleidbaar.

Analyse maatschappelijke opvang

Om het resultaat van de verbetering van de opvang en de gesignaleerde knelpunten te analyseren hebben we onderzoek laten doen. Uit het onderzoek is gebleken dat onze maatschappelijke opvang kwalitatief verbeterd is en voor een groot deel voorziet in de behoefte van onze cliënten waardoor er minder sprake is van recidive.

Er blijken echter ook nadelen te kleven aan de kwaliteitsverbetering. Het blijkt lastiger om een bed bij te plaatsen bij piekmomenten en er is geconstateerd dat cliënten gemiddeld langer in de opvang verblijven. Dit heeft een nadelig effect op de beschikbare capaciteit.

In het rapport worden 12 aanbevelingen gedaan die te bundelen zijn tot vijf verbeterpunten:

1. Stuur op doorlooptijden en condities;
2. Verbeter gegevensverzameling om monitoring en sturing mogelijk te maken;
3. Verbind MO en BW gezien de overlap van doelgroep en aanbieders;
4. Denk na over een meer klassieke vorm van opvang (bed, bad en brood);
5. Investeer in preventie.

Na oplevering van het rapport hebben wij met onze partners van de opvang gesproken over de bevindingen en aanbevelingen van het rapport. We hebben gesproken over herkenning en volledigheid van de aanbevelingen en gevraagd welke aanbevelingen het meest urgent zijn. Geconcludeerd werd, dat de aanbevelingen herkend werden en het rapport op hoofdlijnen ook alle aanbevelingen bevat.

Verbeterplan Opvang: focus op toegang

Uit de analyse blijkt onder andere dat we onvoldoende gegevens hebben over de mensen die gebruik (willen) maken van de maatschappelijke opvang. Hierdoor is het lastig om goed te bepalen welk aanbod nu aansluit op de hulpvragen van dakloze mensen in onze regio Parkstad. Om te voorkomen dat we aanbod realiseren dat niet aansluit of juist vraag creëert, zetten we eerst in op het verbeteren van onze toegang. Door maatschappelijke opvang als maatwerkvoorziening te indiceren gaan we zowel kwantitatieve als kwalitatieve gegevens verzamelen. Daarnaast wordt het per direct mogelijk om te sturen op in- door- en uitstroom. Het alternatief is om de aanbieders op te leggen de gewenste gegevens over de populatie aan te leveren zonder tot indicatie over te gaan. Dit is echter een inefficiënte methode omdat elke aanbieder hier hun eigen registratiesysteem op moet aanpassen.

Op basis van de verzamelde gegevens kunnen we gaan bepalen wat er daadwerkelijk benodigd is aan maatschappelijke opvang aanbod om de vraag op te kunnen vangen. We kunnen aanbod en vraag zo goed als mogelijk op elkaar laten aansluiten zodat enerzijds niet inwoners die recht op opvang hebben tussen wal en schip vallen en anderzijds we niet met te veel aanbod een aanzuigende werking hebben op burgers van buiten onze regio.

Het nieuwe toegangsproces ziet er in het kort als volgt uit:

1. Instellingen toetsen op het recht op opvang op basis van een eerste screening.
2. Binnen 48 uur wordt betreffende persoon gemeld bij LOBW inclusief de informatie over de situatie van betreffende persoon op basis van de eerste screening.
3. LOBW geeft binnen 24 uur toestemming om intakefase te starten en geven korte indicatie af (Artikel 2.3.3 Wmo spoedeisend geval).
4. Het Opvangoverleg fungeert als verdeeltafel voor plaatsing en beoordeelt welke locatie geschikt is.
5. Instellingen maken z.s.m. (max. binnen zes weken) een persoonlijk plan en melden de cliënt bij het LOBW als er vervolg ondersteuning nodig is.
6. LOBW onderzoekt de melding en bepaalt welk ondersteuning passend is. Onderzoek vindt plaats binnen de kaders van Wmo 2015 en is gelijk aan de huidige werkwijze voor Beschermd Wonen.
7. Op basis van het onderzoeksverslag dient betrokkene een aanvraag in voor Wmo ondersteuning.
8. Op basis van de aanvraag volgt een indicatie. De doelen waaraan gewerkt moet worden en het uitstroomprofiel zijn omschreven en in de indicatie benoemd.
9. Het LOBW monitort de voortgang.

N.B.: Elke vervolgstap zal nog nader uitgewerkt worden met de aanbieders en ketenpartners. We zullen daarbij zoveel mogelijk aansluiten bij de werkwijze van de aanbieders om onnodige bureaucratie te voorkomen.

Korte termijn

Voordat we onze toegang anders hebben ingericht zijn we een klein jaar verder. Het streven is om vanaf januari 2026 te starten. Vervolgens gaat er nog tijd overheen voordat we inzichtelijk hebben wat we nu aan aanbod nodig hebben dat daadwerkelijk aansluit bij de vraag. In de tussentijd hebben we nog te maken met de gesignaleerde knelpunten. Om deze het hoofd te bieden hebben we de volgende acties gedaan:

Locatie Heugderlicht (Shelter 045)

De opvanglocatie Heugderlicht in Landgraaf is onlangs verbouwd en omgedoopt tot Shelter 045. De verbouwing is gedaan om, net als Het Gasthuis en de Jongerenopvang, de huisvesting van dakloze mensen kwalitatieve te verbeteren. Alle kamers zijn nu ingericht als eenpersoonskamers met eigen sanitair en in sommige gevallen met eigen kitchenette. In eerste instantie was het de bedoeling om alleen de begane grond in te zetten voor maatschappelijke opvang en de andere plekken in de wijk verspreid over Parkstad te realiseren. Vanwege de druk op de capaciteit is besloten om Shelter 045 in zijn geheel in te zetten voor maatschappelijke opvang waardoor we vanaf 1 februari 2025 een uitbreiding met 12 plekken hebben gerealiseerd.

Maatwerkroute

We hebben in samenspraak met de aanbieders een maatwerkroute afgesproken voor die dakloze mensen die op het moment van melden vanwege capaciteit gebrek niet opgevangen kunnen worden. De opvangaanbieder triageert met onze consultants van Het Loket Opvang en Beschermd Wonen of er direct een dak boven het hoofd georganiseerd moet worden. Als maatwerkoplossing worden hotels en vakantiewoningen ingezet. Daarnaast is in Shelter 045 een kamer ingericht als meerpersoonskamer om snel iemand een bed te kunnen bieden.

Expertiseteam

Het knelpunt dat bepaalde doelgroepen niet goed opgevangen worden vanwege locatie specifieke kenmerken en/of ontbreken van expertise willen we (gedeeltelijk) oplossen met het aanbieden van GGZ expertise. Binnen het samenwerkingsverband Beschermd Thuis Parkstad (die we subsidiëren voor het bieden van de maatwerkvoorziening Beschermd Wonen) is een team van GGZ experts dat op aanvraag ingezet wordt bij cliënten waarmee het traject stagneert. We zijn van plan om dit expertiseteam ook beschikbaar te stellen voor de maatschappelijke opvang.

Wat blijft ongewijzigd

Financiering

De financiering blijft ongewijzigd. We blijven door middel van een lumpsum jaarlijks de aanbieders subsidiëren. De aanbieders kunnen zelf op- en afschalen in de benodigde ondersteuning. Door opvang te indiceren bepalen wij wie recht heeft op opvang en welke doelen behaald moeten worden. De aanbieder bepaalt vervolgens hoe de doelen bereikt worden. Hiermee voorkomen we onnodige bureaucratie.

Vrouwenopvang geen maatwerkvoorziening

De vrouwenopvang is een wezenlijk ander aanbod dan maatschappelijke opvang en verdient daarom ook een andere benadering. De vrouwenopvang is bedoeld voor vrouwen (en soms mannen) die hun huis zijn ontvlucht vanwege huiselijk geweld. De vrouwenopvang vraagt specifieke kennis waar onze aanbieder (Blijf van Lijf huis van Levanto) de expertise voor in huis heeft. Daarnaast is de vrouwenopvang ook een netwerkorganisatie omdat er regelmatig vanwege veiligheidsredenen slachtoffers van huiselijk geweld buiten hun eigen regio geplaatst dienen te worden. Dit netwerk van vrouwenopvang aanbieders organiseren dit onderling. De gemeente heeft deze expertise onvoldoende en kan dan ook niet bepalen wie wel of wie niet in aanmerking komt voor een plek. Om deze reden is het geen onderdeel van het huidige verbeterplan (maatschappelijke) opvang.

Dit betekent niet dat het aanbod niet verbeterd wordt. De laatste acties zijn onder andere dat de huidige locatie verbouwd is (het pand ernaast kwam beschikbaar en is aangeschaft door Levanto). Door de verbouwing (die nog niet is afgerond) worden de kamers ruimer met eigen sanitair en een kitchenette. Hierdoor krijgen deze vrouwen (vaak met kind) meer privacy mogelijkheden. Hierdoor ontstaat een beter begeleidingsklimaat. Naast deze kwaliteitsverbetering per plek, breiden we uit met 1 plek. We hebben dan 15 plekken waarvan er 4 doorstroomwoningen zijn waar ambulante begeleiding geboden wordt. Daarnaast zijn er voor dit jaar extra middelen voor ambulante begeleiding ter beschikking gesteld voor vrouwen die wel te maken hebben met huiselijk geweld, maar niet het huis willen verlaten. Deze vrouwen krijgen (afgestemd met politie) een AWARE-kastje die ze kunnen activeren waardoor er direct een melding gaat naar een medewerker van een centrale die direct mee kan luisteren met wat er gebeurt en zo nodig met spoed de politie naar de woning kan sturen. Naast dit kastje krijgen de vrouwen ambulante begeleiding om hen te ondersteunen.

Kernthema

Sociale basisvoorzieningen

Bijlagen

Geen.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Heerlen,

de burgemeester,

de secretaris a.i.,

drs. R. Wever

drs. R. van Wuijtswinkel